

Avtal
2023

Bästa möjliga nivå.

En broschyr om din lön och
det vi kallar Märket.

Det första som händer i en avtalsrörelse är att Unionens medlemmar på olika sätt tycker till och berättar vad de vill att vi ska driva och prioritera i förhandlingarna.

Resultatet är tydligt – ett av de absolut viktigaste kraven handlar om våra löner och framför allt vilken kollektiv löneökning snivå Unionen ska ställa krav på.

Det kan vara lätt att tycka att det alltid blir för lite men sanningen är att vi sedan 1997, när den lönebildningsmodell vi har infördes, fram till 2021 haft en reallöneökning med ca 55%.* En viktig förklaring till det goda resultatet är att vi hamnar på rätt nivå – det som brukar kallas *Märket*.

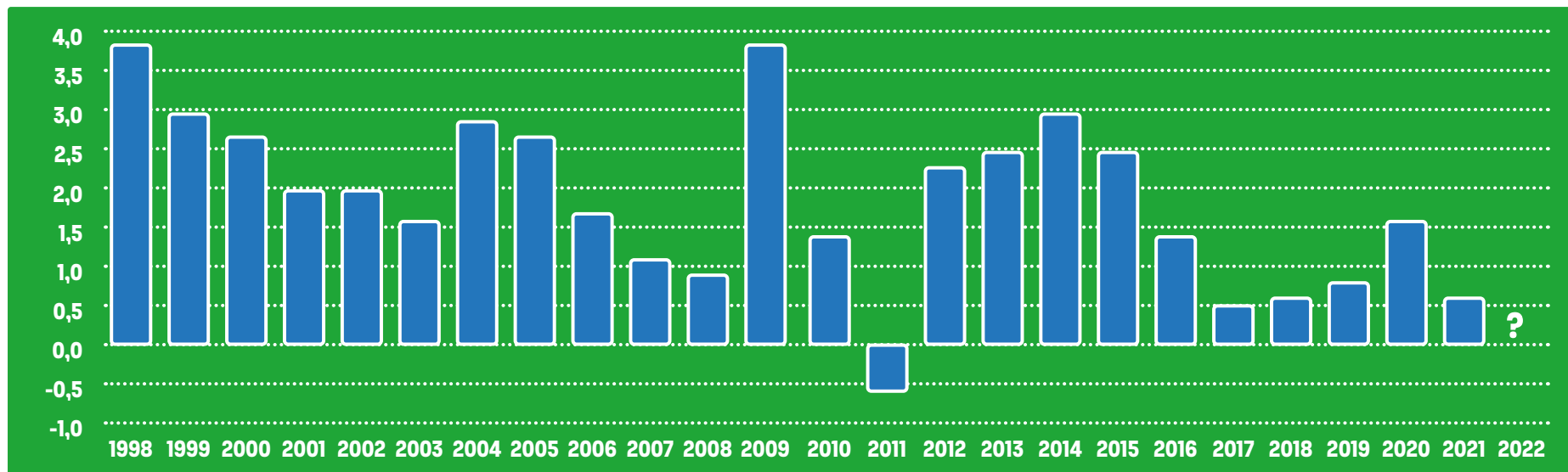
Det är viktigt att nivån för löneutvecklingen blir bästa möjliga så att den bidrar till en stabil och långsiktig löneutveckling. Unionen har en tydlig uppgift i att ta ansvar för att vi får långsiktigt hållbara löneökningar som ger mer pengar i plånboken. För att lyckas med det behöver vi hitta bästa möjliga löneökning snivå vilket vi gör genom att titta på hur företagen går och hur Sverige står sig i relation till andra länder när det kommer till produktivitet och konkurrenskraft. Medarbetare bidrar till verksamheten och ska självklart ha del av de värden som skapas, bland annat i form av en god löneutveckling.

Varför har vi Märket?

Under 1970- och 1980-talet fanns ingen norm eller riktmärke för lönesättningen på svensk arbetsmarknad. Olika grupper av anställda förhandlade var och en för sig. Alla konkurrerade med varandra om att få en högre procentsats än övriga. Detta fick kostnaderna för företagen att stiga och på så sätt skapades en skenande löne- och prisspiral där inflationen steg kraftigt och

* Källa: Medlingsinstitutet

Reallöneökningar 1998 - 2021

Källa: Medlingsinstitutet

helt enkelt åt upp de höga löneökningarna. Det här var dåligt för de anställda, för företagen och för samhället som helhet. Därför satte sig fackförbund och arbetsgivarorganisationer vid förhandlingsbordet 1997. Resultatet blev Industriavtalet, och idén om att vi behöver ha en nivå som normerar takten på löneökningarna – Märket – föddes.

Vad påverkar Märket?

Vilken nivå på löneökningar ska vi ha? Varför begär inte Unionen alltid mycket mer? Ja, det handlar om att lagom faktiskt blir mest. Inför avtalsrörelsen görs ekonomiska bedömningar som ligger till grund för beslut om vilken löneökningnivå vi ska ställa krav på. Nivån ska säkerställa reallöneökningar över tid, och ta hänsyn till företagens konkurrenskraft. Det innebär att det är mer långsiktiga faktorer än rådande konjunktur som vi framför allt behöver ta

hänsyn till. Det handlar om produktivitet, inflationsmål, kostnadsutveckling i jämförelse med andra länder och internationell konkurrenskraft. Det är viktigt att vi varken lägger oss för högt eller för lågt, utan på bästa möjliga nivå, eftersom vi vill ha en stabil löneutveckling och fortsatt stark internationell konkurrenskraft.

För vem är märket bra?

Egentligen alla eftersom vi vet att märket innebär att medarbetare inom alla branscher och sektorer får en stadig och stabil reallöneutveckling över tid samtidigt som hänsyn tas till företagens konkurrenskraft. Reallönerna i Sverige har fram till nu ökat med mer än två procent per år, samtidigt som den nominella löneökningen är halverad jämfört med tjugoförårsperioden innan märket/industriavtalet. Det är betydligt högre än i de flesta jämförbara länder. Eftersom Märket dessutom är normerande, alltså får effekt

på hela arbetsmarknaden, så tryggas löneökningar för medarbetare i alla branscher, inte bara för dem som har en stark position på marknaden eller som jobbar på företag som går bra just nu. På så sätt är märket bra för anställda på hela svensk arbetsmarknad och för samhället i stort.

Vad innebär ett osäkert ekonomiskt läge för lönekrav och märket?

I en situation med hög inflation och en osäker omvärld är det lätt att tänka att vi ska ställa lönekrav som kompenserar för ökade priser. Men vi vet vad som händer om vi jagar efter inflationen - vi riskerar att hamna i en löne- och prisspiral där lönerna i realiteten står still över tid. Därför behöver vi stå stadigt och vara trygga med lönebildningens och Industriavtalets principer, som innebär att vi utgår från inflationsmålet, tittar på hur det går för svenska företag och väger in faktorer som konkurrenskraft och produktivitet när vi strävar efter att hitta bästa möjliga löneökningsnivå.

Varför ska industrin sätta märket?

Tanken med att låta den mest internationellt konkurrensutsatta sektorn gå först och ta ansvar för löneökningsnivån bygger på att det också är den sektor som kommer ta den första och största smällen om nivån hamnar fel. Sverige är ett litet och exportberoende land och industrin är i dagsläget Sveriges mest internationellt konkurrensutsatta sektor. Därför är det Industrin som ska sätta märket. Vilka branscher som kan räknas till de internationellt mest konkurrensutsatta sektorerna, och som därmed bör vara med och sätta märket, kan självklart förändras över tid.

Gör märket att det blir svårare att få ett högt lönepåslag som individ?

Märket är ett riktmärke, en normering på kollektiv nivå, för att säkra en stabil reallöneökning över tid. Vad du som individ ska ha för lönepåslag ska avgöras av din prestation utifrån de lönekriterier som finns på arbetsplatsen. Märket ska aldrig utgöra ett tak för dig som individ och en arbetsgivare ska ge individuella lönepåslag som speglar insats och utfört arbete.

Vad mer är viktigt?

Förutom löneökningar och högre lägsta löner har Unionen ytterligare krav kopplade till bland annat förutsättningar för återhämtning, regler för distansarbete och inte minst högre pensionspremier till flexpension.

Precis som vi förbereder, samordnar och förankrar viktiga frågor gör naturligtvis våra motparter detsamma och vi får inte glömma att arbetsgivarorganisationernas kravlista är minst lika lång som vår! En avtalsrörelse handlar ibland lika mycket om att stå emot förslag på försämringar som att utveckla och förbättra villkoren. Framgång i en avtalsrörelse bygger på det tryck vi skapar i förhandlingarna och det i sin tur vilar på hur relevanta våra krav uppfattas, våra argument, vårt engagemang och vår gemensamma kraft.

Läs mer om avtalsrörelsen och håll dig uppdaterad på www.unionen.se/avtal2023

**Avtal
2023**

UNIONEN